

Galasiadan Poolbed Galasiadan Yaa Kerek Keendoon

Kerek Kee Komo Dowad Wongkoon

Kambong kambong Galasia aom kuu dudi kedmengkandidan yenambed menebiwen. Kedmengkandiwen kuu Yuudan yi amowamob korem awinenib Yuudan areb kad wandaniib kumbed God yindob arimbed yimin keraniib andiwen. Kumban Poolbed kuu yiminban down, Yesu yaamo angkumone dobaraniib kumbedmo yimin ande korokboon, kerek keyaombed. Wongkoon ye weeb kuu AD 53 areb.

Korok Weng

1. Amun Kerundi Weng Ibduruk (1:1-5)
2. Yesu Ye Weng Amun Kuu Mimo, Kan Angkara Kere Kan Angkara Keri Yemanban (1:6-10)
3. Weng Amun Poolbed Kanyare Daandimaan Kuu Anammo Ande Korokboon (1:11—2:21)
4. Anam Andiwendan Kuu Yuudan Yi Amob Yaambed Dudbere Obonmo Kere Yi Anam Andi Yaambed Doriib Ande Korokboon (sapta 3—4)
5. Dudbere Obonmo Kere Anam Andi Yaambed Dobiri Kuu Komo Areb Ande Korokboon (5:1—6:10)
6. Yeenbon Weng (6:11-18)

¹ Ne kuu Pool, Yesu Keresu yoom ye bobnoon yiri nen demboon ye Ambe God yoombed kinoona apaso keraan. Kukuu karubbedban o karub yaambedban.

² Anam andiwendan Galasia aom doriib, yiib yaa kuu ne yoom kuristen angkodmia yiyiib doruub korem yoombbed kerek kee keenduub.

³ Kabamoon kondoon ye mimyob dowakeniib yewenubmo dobiriyiib kuu nuwambe God yoom Yariman Yesu Keresu yoom yaambbed yiib yaa bangkandime. ⁴ Keresu kuu nub ambarakmi dowad yeka ye wadkeri kondene bobnoon. Kwanoon kuyiib kibikee miin arewa dohiri yaron yaa nub kumaom doruub kuu ben burudande bindaniin manok anded. Ye kuu nuwambe God ye dowaken yaambbed kwanoon. ⁵ Kowe, God yaa kuu nambiriyiib kerok, aron korem korem! Anam kwanok.

Weng Amun Kuu Mim Kembedmo

⁶ Keresu ye kabamoon kondoon ye mimyob dowaken yaambbed yiib yaa baandoon ye God yaa kuu yiib kuu kirodmo kirokmonekoriwa, weng maa yaa wenebiwen kuu ne binangkaan kii! ⁷ Kumban anam kuu weng amun kuu mimo, maayiibban kii. Kuned karub yenambbed yiib kuu benib kerebkarab aom kiradmiib kii. Kwane, Yesu ye weng amun kuu kan amonombe yeka maaaa kerandamiib kii. ⁸ Kumban nubbed o engyumbed yiib yaa weng amun ke dakmuwen kanamban kimyen keraneen kuu, nubbed o engyumbedka ye kuyiib kuu Godbed kumbaanban yamotbon yiri korari yeman kinok! ⁹ Nubbed anuk yedmuwen kwane kibireb ikakman nembed yedmaan kei, karub kanembed God ye weng amun yiib kandiwen kekeimban kimyen maaaa dakmoka, karub ye kuyiib kuu Godbed kumbaanban yamotbon yiri korari yeman kinok!

¹⁰ Keyiib ku dakmaan kui karubbed yimin amun kameen kii anduwime andid dee, o Godbed yimin amun kameen kii anduwok andid dee? Ne kuu karubbed kubewime andid dee? Dowan! Ne kuu karubbed kubewime ande kamaan karen, ne kuu Keresu ye dememanban karen.

Pool Kuu Apaso Keri Dowad Godbed Kinoon, Karubbedban

¹¹ Angkodmia, yiibkaadkerime ande yedmaan kei, weng amun nembed dakmimain kuu karub yaambbed andowindo kii. ¹² Ne kuu karub yaambbed kandindo, o karub yenambbed kedmengkawindo. Yesu yekareb ne yaa ben dian kure korokbe kedmengkawoon.

¹³ Kedi, yiib kuu anukbed ne dohiri kerekmen Yuudan yi amowamob awini ye dowad yaambbed kuu wengambere yiibkaadkeriwen kui. Ne komarewa kameni Yesu yaambbed God yaa anam andiwendan kuu yobdoodmo yenbandeni, monmanmande kamaan yiibkaadkeriwen kui. ¹⁴ Nembedmo kuu Yuu karub ne yoom weeb ibmodan yemoon yaa kuu Yuudan yi kurikuri amowamob kuu nembedmo arimbed kaadkere awineni, ne awo awoya yi kedmengki amowamob kuyaa kuu mengmeng awinimo keraan. ¹⁵ Kumban ne wooneen yaronbed ne kinekore ye kabamoon kondoon ye mimyob dowaken yaambbed ne yaa baandoon ye God kuu kubi dowakeniib kere ¹⁶ ne yaa ye Mingki nen dian kure korokbewoon, ye weng kuu ambibkin maa maadan yaa kanyare daande andi dowad. Kwanoona, ne kuu karub maa yaa wene komo kamaniin ande kaamonok winindo. ¹⁷ Kwane, ne

kuu Yerusalem ari weneni ibduruk keriwene ye apasodan yaa wedmok winindo, kumban ne kuu erebnarimban ambibkin Arabia angka wenekori, amaanbed siti Damaskus yaa ikakman manaan.

¹⁸ Kwane, weeb ayoobmim dowan keruuna, ne kuu Yerusalem ari wene Pita yoom dibere dakmenabi dowad durunenok wanaan. Kwane, aron 15iib ye yoom dobaraan. ¹⁹ Kuyaron kuu apasodan yenayiib ma wedmendindo, Yariman Yesu ye daman Yems kumbedmo wedmenaana. ²⁰ Anamaa, ne kuu God ye arinambo arimbed yedmaan kuu, yiib yaa ke wongkaan kee dudimban anammo. ²¹ Amaanbed ne kuu ambibkin Siriayiib Silisiayiib yaa wanaan. ²² Kuyaron kuu Yesu Keresu yaa anam andiwendan ambibkin Yudea aom doriib kuu ne ma wedmewindo. ²³ Yi kuu ne dowad wengmo wengambiriwen, “Karub anuk nub yenbande durud yewed kondekore anam andi ye weng monmarande kmoon kuu kibikee kuye weng kanyare daandimaan kii.” yenambed ande dakmiwe wengambiriwen. ²⁴ Kwane, yi kuu ne dowadbed God yaningko kankooniwen.

2

Pool Kuu Apasodanbed Ee Andiwene

¹ Weeb 14iib ye amaanbed ne ikakman Yerusalem ari wanaan, Baanabas yoom Taitus kangkon ye yoom ben wanaan. ² Komo ye dowadbed kwari wanaan kuu Godbed korokbewoonkob. Kwane, Yuudanban yaa dakmimain ye weng amun kuu yimin dee ande kaamondi dowad kuristendan yi korok korok aningkodan yaa daandaan. Kumban korok korok

yimbed yikirimo yaa daandaan, amborom kuu keye deme awinaan kuu idiibban andaniib dee ande unaan kowe. ³ Taitus ne yoom monoon kuu Gurikman, kuned kad wandindo. Kumban, yi kuu Yuudan yi amob awine ye kad wandime ande dedmonindo. ⁴ Kad wandime andi ye weng kee demboon kuu aadidmidanbed kuristen angkodmia irariwen kumbed Yesu Keresu yaambed Yuudan yi amob yaa dudboroon ye dohiri awinuwen kuyaa darobi dowad yemyeb awuderenib, nub benkubudere Yuudan yi amob ye dabderem aom nongkobem ande kamiwen. ⁵ Kumban nub kuu yi yaa aron mimo ma kondindo, God ye weng amun kuu anam kowe yiib yaa angkimborok andi dowadbed.

⁶ Kwane, kuristen aningkoyiibdan, aningkoyiib o aningkoyiibban kuyaa kuu ne ma meenimokban, kedi, God kuu karub bunangkamo wedmene amun andimokban, kwane keye korok korok kembed ne weng yaa inamen yeeb ma kan dabokne kawindo. ⁷ Kwane, Godbed Pita kuu Yuudan yaa God ye weng amun daandi deme konoon areb, ne kuu Yuudanban yaa daandi deme kawoon kuu korok korokbed wedmiwen. ⁸ Amborom kuu Godbed Pita yaa aromkono konoona Yuudan yaa apaso deme awinoon kumbed yimin ambangkoon kuu, kwamune ne yaa aromkono kawoona Yuudanban yaa apaso deme awinaan kumbed yimin ambangkaan kowe. ⁹ Yems yoom Pita yoom Yoon yoom kuu korok dareb dareb andimaib, yi kuu Godbed komarewa aromkono keewoone ye deme ambangkaan kuu wedmiwen kowe, yimbed

yiiwa nuwa deme mimodan kii ande yedmiuwe dingki bekoruwa weng mimo keruwen. Nub yaa yedmiwen, “Yiib kuu Yuudanban yaa wene dakmiiwo nub kuu Yuudan yaa wene dakmuuwo kamem.” andiwen. ¹⁰ Weng mimomo yimbed nub yaa yedmiwen kuu, “Kuristen angkodmi kamboknondan yaa meenme awandiwen kwamune areb meenme awandime, korondaib.” andiwen. Kuyaa kuu ne dowaken darewoob kere kwamune awine doriin.

Poolbed Pita Yaa Yobdood Weng Daanoon

¹¹ Kumban, Pita kuu Antiok aom monoona, nembed ye yaa yobdood weng dedmone daanaan, amborom kuu abdon weneen kuu dianmo kereen kowe. ¹² Ibduruk monoon kuu Yuudanban yoom animan ane doriib. Kumban Yemsbed karub yena ben nongkoboona miniwen kuu Pita kuu Yuudanban yoom animan ibmo animaib kuyaom kuu yeka koronde andokboon, amborom kuu Yuudanban yi amob awine kad wanabem andidan* yaa unendoon kowe. ¹³ Yuudan kuristen angkodmi keriwendan yenayiib Pita ye aadidmi wedme dabokniwen. Kwani kowe, yi aadidmi kumbed Baanabas kangkon ibmo keroone inamen arewa kuyaa nenwiniwen.

¹⁴ Kumban, yi kuu weng amun ye kiwaan yaa awine kande ibmo wonokban wedmaanka, yi korem yi arinambo nembed Pita yaa yedmenaana, “Eb kuu Yuuman kumban, eb dobiri doreeb kuu Yuudanban areb kerewen. Kumbed komande

---

* **2:12:** Yuudan yi amob maa kuu Yuudanban yaa daboknaib andoon kowe, Pita kwanoon.

Yuudanban kuu Yuudan yi amowamob awinime ande dedmobendeeb?

¹⁵ “Nub kuu Yuudanban kumbed ambarakmi-maib ye karubban, nub kuu Yuudan kumbed Kuristen keruwen kowe, ¹⁶ nub nubkaadkeruwen kukei, kane kane kuu God ye kerebiri arimbed yimin keraneen kuu Moses ye amob awine kandimbedban, Yesu Keresu yaa anam andimbed. Kwane kowe, nub Yuudan kwangkong Yesu Keresu yaa anam anduwen kumbed anam andi yaambed yimin keranuub, kukuu Moses ye amob awine kanduwen kumbedban, amborom kuu amob awine kandi yaambed karub maa kuu ma yimin keraanban kowe.

¹⁷ “Kumban, nub kuu Keresumbed ongmoone yimin kerekorub ye kiwaan ari wunuuwe nubka Yuudan yi amob korem awinokban kumbed, Yuudanbed wedme nub yaa ambarakmidan ande yedmaniib kuu kuye id kuu Keresumbed ambarakmime andimaan dee? Dowan kii! ¹⁸ Kedi, Yuudan yi amob awine kandi ye inamen kan moraraan kuu angkon ika awinaniin kuu ne kuu kuye amob domangki ye karub keraan ande korokbaniin. ¹⁹ Amborom kuu Yuudan yi amob yaambed yiminban keraan ande kuye amob awine kandi ye inamen yaa bobnemoon areb keraan kumbed komo ambangkain kuu God ye dowadmo awinimain kowe. ²⁰ Ne kuu Yesu yoom at ming arimbed ayiiwe bobnoon kwamune areb bobnemoon areb keraan kowe, ne kuu neka dorokban, Keresumbed ne niindem aom doberenen kinban winimaan. Ne okad kiri wad doriin kuu God ye Mingki ne yaa mimyob dowaken keewe ne dowad bobnoonman yaa anam andi

yaambed doriin. ²¹ Ne kuu God ye kabamoon kondoon ye mimyob dowaken yaa kuu wangdandunindo, amborom kuu yorokmo keru kuu Moses ye amob yaambed kandimaib karen Keresu bobnoon kuu idiibban karen kii!” andaan.

3

Anam Andi Dee Yuudan Yi Amob Awini Dee

¹ Galasiadan, inameniibbandan, yiib kuu kanembed birandoon? Yesu Keresu kuu at ming arimbed ayiwe bobnoon kuu yiwindob arimbed korobe dakme ambengkandoone wengambere kaadkeriwen kii. ² Weng mimo keyiib kuu ne yedmewibka nekaadkera, kane yaambed? Yiib kuu God ye Kingkin kandiwen kuu, Moses ye amob yiibbed awiniwen yaambed dee, o weng amun wengambere anam andiwen yaambed dee? ³ Yiib kuu inameniibbandan anamoo? Yiib kuu God ye Kingkin yaromkonombed andowe ambangkiwen kumban, kibikee yiibka yiiwaromkonombed yimin keru dowad awine dankorarandamiiwoo? ⁴ Yiib kuu Yesu yaa anam andiwen kumbed durud yewed darewoob kandiwen kuu dawangmo kandiwen dee? Anamoo, durud yewed kuu dawangmo kandiwenoo? Dowan kii! ⁵ Godbed ye Kingkin kondene yiib aom God yaromkono wedmi yeman ambangkimaan kuu, yiibbed Moses ye amob awine kandiwen kumbed dee, o weng amun wengambere anam andiwen kumbed dee?

⁶ Abraham kuyaa meenime, ye kuu God yaa anam andoone Godbed ye kuu yorokmoman andunoon. ⁷ Keyiib kee kaadkerime, kane kanem-

bed God yaa anam andiwen kuu Abraham ye dana meed kii. ⁸ Profesi weng God Ye Weng Karadmo aom kuu Godbed Yuudanban yi anam andi yaambéd ye arinambo arimbed yimin kerí ye kiwaan ongmaneen kowe, weng amun kuu arinambo Abraham yaa daanoon, “Ambibkin koremdan kuu eb yaambéd amun kerundaneen.” andoon. ⁹ Kowe, kane kane God yaa anam andiwen kuu anam andoonman Abraham yoom amun kerundoon.

¹⁰ Kane kane Moses ye amob yaambéd awine angkumone doriibdan korem kuu arewa kerundi ye dabab aombéd doriib, amborom kuu kekamune God Ye Weng aombéd wongkoon, “Kane kane amob buk aom wongkoon ye weng mimim korem awine kande doberembaraibban kuu arewa kerundi ye dabab kandaneen.” andoon kowe. ¹¹ God Ye Weng aombéd wongkoon kuu, “Yorokmodan kuu anam andi yaambéd dobaraniib.” andoon kowe, dianmo korokboon karub maa Moses ye amob awini yaambéd God ye kerebiri ari kuu ma yimin kere yorokmo kerindo. ¹² Yuudan yi amob kuu anam andi yaambéd angkumonindo, ambangki yaambéd angkumonoon. Kedi, God Ye Weng aombéd wongkoon kuu “Karub kanembéd amob korem awine kande ambangkaneen kuu kuyaamo dobaraneen.” andoon. ¹³ God Ye Weng aombéd wongkoon kuu, “Karub kane ayarimbed kankooniwen kuu arewa kerundi ye dabab kandoon.” andoon kowe, Keresumbéd nub dowad arewa kerundi ye dabab kandoon kumbéd Moses ye amobbed arewa kerundi ye dabab yaa

nub kuu bidoon. ¹⁴ Yembed nub bidoon kuu ye yaambed Abraham yaa konoon ye amun kerundi kuu Yuudanban yaa monok ande, anam andi yaambed nub kuu weng kunduk kondoon ye Kingkin Karadmo kandime anded.

Moses Ye Amowiib Weng Kundukiib

¹⁵ Angkodmia, nimakarub yi dobiri kerekmen yaambed kuruweng yedmaan kuu kei. Karubbed amob weng kuu wiim aangke ongmaniib kuu karub maambed domokbaanban o weng yena kan ari daboknaanban. Weng ke dakmaan kee kwamunemo. ¹⁶ Kedi, weng kunduk kuu Abraham yoom ye yob yoom yaa yedmendoon. God Ye Weng dakmoon kuu “yob yemoon yoom” andindo, “eb yob yoom” andoon. Kukuu karub mimo anded, Keresu kui. ¹⁷ Nembed dakmaan ye id kuu kei, weng kunduk Godbed yedmoon keye aronbed wene amob weng Moses yaa kondoon kuu weeb 430yiib, kumban amob kembed amob Abraham yaa Godbed ongmoon kuu kankorare weng kunduk idiibban keru yemanban. ¹⁸ Kedi, weng kunduk ye yumbon kandi kuu Moses ye amob yaambed karen, kukuu weng kunduk yaambedban karen, kumban Godbed weng kunduk yaambed weng kunduk ye yumbon ye weng munobmo konoon Abraham yaa.

¹⁹ Kwani kowe, Moses ye amob keyiib kuu komo dowadbed kondoon? Kuu ambarakmi kuu ben dian korokbi dowad kondoon. Kondoked wene weng kunduk Abraham yaa konoon ye Yob monoon yaron yaa kereen. Amob kuu Godbed engyu yaa kondoon, yimbed God dore nimakarub

dore wedyiri dobiri ye karub Moses yaa koni-we, yembed awinoon kumbed amob kuu andowe ambangkoon. ²⁰ Kumban wedyiri dobiridan kuu karub maa dore karub maa dore wedyiri dobiri-maib, karub ayoob weng ongmi yeman, kumban God kuu mimo, yembedmo weng kunduk ong-moon.

²¹ Kwani kowe, Moses ye amobbed God ye weng kunduk yaa manmo keroon dee? Yii, dowan kii! Kuye amob Yuudan yaa kondoon kuu wadkeri kondi yeman keroon karen, yorokmo kerundi kuu kuye amob yaambbed monoon karen. ²² Kumban God Ye Weng Karadmo yedmoon kuu okad kiridan korem kuu ambarakmi ye wii aom ben kambungkoon. Kwanandoon kumbed weng kunduk kuu Yesu Keresu yaa anam andi yaambbed kondi yeman kowe, kane kane anam andaniib kuu yi yaa weng kunduk kee kondaneen.

²³ Yesu Keresu yaa anam andi kee minindombbed anuk kuu nub kuu Moses ye amobbed wiidan areb awingkandoon. Kwanoonbed wene anam andi kee dian korokboon. ²⁴ Kwanikob, Moses ye amobbed nub oonendoon kumbed mene Keresu mini yaron keroon. Kowe nub anam andi yaambbed Godbed nub kuu yorokmo kerundimaan. ²⁵ Kibikee nub yaa amobbed oonendi ye kiwaan kuu dowan keroon, keyiib kee anam andi ye aronbed muneen kii.

God Ye Meed Keriwen

²⁶ Yesu Keresu yaa anam andi yaambbed yiib korem kuu God ye meed keriwon, ²⁷ amborom kuu yiib kane kane baptais kerunde ye yaa iniwen kuu

Keresu arebmo keriwen kowe. ²⁸ Keyaa keyiib kee Godbed kuu ma andokbindo, Yuudan o Yuudanban, yena yi dabderem yiri dobere no deme awinembiridan o yikareb oone doriibdan, karub o wonong, yiib korem kane kane Yesu Keresu yaa iniwen kuu korem mimodan. ²⁹ Kwane, yiib kuu Keresu ye karuwa nimaya keraniib kuu, yiib kuu Abraham ye yob kerenib, weng kunduk ye yumbon kandaniib kii.

4

¹ Ne kuu kuruwak weng kamune kowe yedma, dana mingki kuu awodkimbed weng kunduk ongmoon kowe, dana kuu awodki ye yiribman korem kuu baneen. Kumban ye kuu dana kowe, awodki ye dabderem yiri dobere no deme awinembiri ye karub areb ye kuu yekareb oone doborokban. ² Ye kuu awodkimbed kinoone araben ooni ye karubbed oonaankob wene awodkimbed aron kowoon yaa kerimaun. ³ Kee kwamune areb kuu nub kuu dana yaron kuu okad yiri dobiri ye amowamobbed yerengke ye dabderem yiri ben nongkoboone doburuwen. ⁴ Kumban wene aron kowoon yaa kuu mene nanduuna, Godbed ye Mingki nenkwoona monoon. Ye kuu okad wonongbed woonuuna Moses ye amob dabderem yirimbed doboroon. ⁵ Kwanoon kuu Moses ye amob dabderem yiri doriibdan kuu bidde ben God ye dawangi dana meed kerime dowad. ⁶ Yiib kuu God ye meed keriwen kowe, Godbed ye Mingki ye Kingkin Karadmo kuu nub niindem aom kondoon. Keye Kingkin kembed nub niin-

dem aombed God yaa “Ambe,* Ambe.” ande baandimaan. ⁷ Kwane kowe, yiib kuu ye meed, yena yi dabderem yiri dobere no deme awinem-biridanban. Yiib kuu ye meed keriwon kowe, ye dana ye yumbon ongmoon kuu yiib yaa kondoon kii.

Pool Ye Meeni Weng Galasiadan Yaa

⁸ Yiib kuu anak God yaa yiibkaadkerunindo kuu, yiib kuu dudi god yi dabderem yiri dobere yi dememo awinembirimaib. ⁹ Kumban kibi-kee yiib kuu God yaa yiibkaadkeriwon. Kumban anam kuu God kuu yiib yaa yekaadkerun-doon. Kowe, komarewa yiib kuu amonombe okad yiri dohiri ye amowamob yaa ika wanandamiib kee? Kuye amowamob kuu inamen amuniibban, awandi yemanban kii. Yiib dowaken kuu ikak-man amowamobbed awine yerengkoon ye dab-derem yirimbed doberem andiwedoo? ¹⁰ Kedi, yiib kuu anakbed okad yiri dohiri ye amowamob awine dohiriwen areb Yuudan yi Sabat aroniib Yuudan yi orok maa maa aroniib kwamenabi ye amowamob kuyaa kongamkanambere aw-ine doriib kii. ¹¹ Yiib kwane kamiib kowe, ne aromkonoyiib ne aroniib yiib yaa konde awan-da-an kuu idiibban ambangkaan manok ande meenaan kumbed yiib dowad unaan.

¹² Angkodmia, yiib yaa aromkonomo nangkande yedmaan kei, ne areb kere Yuudan yi amowamob korondime, amborom kuu ne kuu Yuudanban yiib areb keraan kowe. Yiib kuu ne yaa ma ambarakmindoo. ¹³ Yiibkareb

---

* **4:6:** Kukuu Aram wengbed *Abba* ande wongkoon.

kaadkeriwen kui, ne kuu bob anikadiib keraan kumbed yiib kambong aom dobere yiib yaa weng amun ibduruk daandaan. ¹⁴ Ne bob anikad keraan kumbed yiib kuu meeni darewoob kere dabab kandiwen kumban, yiib kuu damangkawe wunekaruwindo. Anam kuu yiibbed ne kuu God ye engyu areb o ne kuu Yesu Keresu ye areb ne kuu nende kubewiwen. ¹⁵ Kowe, komarewa kere yiib kubi dowaken korem wene biknoon? Ne yaa mimyob darewoob keewiwen kowe, ne awawi dowad yiib indob angkane bangkawe awawi ye kiwaan wedmiwen karen, indob angkane bangkawiwen karen. Yiib kwamune ye mimyob darewoob ne yaa kuu wedmaan kii. ¹⁶ Kumban anam weng dakmaan kumbed kibikee yiib kuu ne yaa bon keriweno?

¹⁷ Weng amun kan amonombandamiibdan kuu inamen yobdoodmo kere yiib ben yi kerekmen yaa kerem andiwed, kumban kukuu ben abdon ye kiwaan wini ye dowad. Yi dowaken kuu yiib ben andokbe nub yaa bon kerenib inamen yobdoodmo kere yi yaa daboknime andiwed. ¹⁸ Yobdoodmo kere inamen awini kuu amun kumban, inamen amun kumbed yimin kii. Kwane, aron koremiibbedned, ne yiib yoom do-biri ye aronmomban. ¹⁹ Ne danayayee, dana wooni ye odibin yewed areb ika keraan kumbed wene Keresu kuu yiib niindem aom ongmok. ²⁰ Ne dowaken darewoob kuu kibikee yiiwiib yaa meneni ongkandi weng kee koronde kubi wengmo dakmandamiin kii, amborom kuu yiib dowad meenmi nindorokiib kerebkarab kamiin kowe.

Hagaa Yoom Sera Yoom Yi Kuruweng

²¹ Yiib kane kane Moses ye amob ye dabderem aom dobarandamiibdan, yedmewime, kuye amobbed yedmoon kuu yiib ma wengambiriwenoo? ²² Kuu kekamune yedmoon, Abraham kuu ye meed karub ayoob, mim kuu dabderem yiri dobere no deme awinembiri ye wonongbed, maa kuu obonmo wonongbed. ²³ Ye mingki maa kuu dabderem yiri dobere no deme awinembiri ye wonongbed wooneen kuu yeka mamaamban woonimaub kwanemo wooneen. Kumban ye mingki obonmo wonongbed wooneen kuu God ye weng kunduk yaambbed.

²⁴ Nima ayoob keyiib kee wiim aangke amob weng ongmenaboon ayoob dowad korokboon. Amob weng maa kuu aangko Sainai arimbed ongmoon, kuye amob weng kumbed amowamob ye dabderem yiri dobere no deme awinembiri dana wanabimaun. Kukuu Hagaa kui. ²⁵ Kedi, Hagaa kee aangko Sainai ambibkin Arabia aombbed angkuun kerekmen dowad kineen. Kuu Yerusalem kibikee angkuun ye siti kuu yu areb kereen, amborom kuu yu kuu yu danayiib kuu amowamob ye dabderem yiri dobere no deme awinembiri ye kerekmen angkambbed doruun, Yuudan yi amowamob ye dabderem yiri doruun kowe. ²⁶ Kumban Ewen ari ye Yerusalem kuu obonmo wonong areb, yu kuu nub ena areb kii, Yuudan yi amowamob yaa obonmo keruwen kowe. ²⁷ Kedi, God Ye Weng aom yedmoon kuu,
 “Nima kurong, dana woonimokban ye nima,
 yiib kuu kubime.

Dana wooni ye odibin yewed maandimokban ye
 nima,
 kube komkime.
 Amborom kuu domondoon ye wonong kuu dana
 yemooniib,
 ambiyiib ye wonong arebban.” andoon.

²⁸ Angkodmia, yiib kuu Aisek areb weng kunduk Abraham yaa konoon ye dana meed kuda.
²⁹ Kuye aron yaa kuu dana woonimaib kwamune wooneen ye dana Ismaelbed God ye weng kundukbed wooneen ye dana Aisek yaa anbande durud yewed konoon. Kwana areb kuu kibik kwangk'on kwamune ibmo keroon, Yuudan yi amob awinidanbed nub kuyaa obonmo keruwendan yaa bon keriw'en kui. ³⁰ Kumban God Ye Weng Karadmo aom kuu komandoon? Yedmoon kuu, “Dabderem yiri dobere no deme awinembiri ye wonong yoom yu dana yoom kuu ben kirarime, amborom kuu dabderem yiri dobere no deme awinembiri ye wonong yu dana kuu obonmo wonong yu mingki yoom ibmo kere ambe ye yumbon kandaanban.” andoon. ³¹ Angkodmia, kuu kwamune kowe, nub kuu dabderem yiri dobere no deme awinembiri ye wonong yu dana meedban kowe, Yuudan yi amob ye dabderem yiri dorokban. Nub kuu obonmo wonong yu dana meed kowe, Yuudan yi amob yaa obonmo keruwen kii.

5

Ben Dudbere Obon Koonon Ye Dobiri Kereken

¹ Nub kuu Keresumbed ben dudbere obon kondoon ye dohiri dowadbed yembed ben dudbere obon kondoon kii. Kowe, kangdommo dohirime. Yuudan yi amobbed awine yerengkoon ye daderem yiri ika wene dobaraib.

² Wengambirime! Pool, nembed ke yedmen-daan kei. Yiib kuu “Kad wanabime.” ande “Ee kwamendime.” andaniib kuu Keresumbed yiib dowad komo ambangkoon kuu yiib yaa idi-ibban keraneen. ³ Angkon ika aromkono yedmaan, karub mim kanembed ee andaneenkob kad wandaniib kuu ye kuu Moses ye amob korem yaa wengambere awinembiri ye karub keraneen. ⁴ Yiib kane kane Moses ye amob awine kanduwen kumbed God yaa yiminmo keranuub ande kami-ibdan kuu, yiibka Keresu yaa kuu korem andok-biwen kii, yiib kuu God ye kabamoon kondoon ye mimyob dowaken aomban bunangkadan keriw-
wen kii. ⁵ Kumban anam andi yaambbed nub kuu Kingkin Karadmombbed awandimaane Godbed nub ben yorokmo kerundi yaron kuyaa ande meedmuub kuu nindorokiibbed meedmuub kii. ⁶ Kedi, Yesu Keresu yoom daboknuwen kumbed kad wanabi ye inamen o kad wanabindo ye inamen kuu ma meendobaibban yeman. Meendobi yeman kee anam andimbed mimyob dowaken keendi yaambbed ambangki.

⁷ Yiib kuu trofi kandi ye inameniib amunmo kibindaremoon areb keriw-
wen kumban, kane kanembed yiib wini ye kiwaan kebengkande yiibbed anam weng wengambere awine kandi kuu kebengkiwen? ⁸ Ke nangkande dedmonoon kee yiib baande kinoon ye God yaambbed yiib

yaa kee kwanindo. ⁹ Kaadkerime, yiib kuu Yuudan yi amob dungkun mana mana awinaniib kuu yiis embengmo kidaom kowimaib kumbed flawa kumundin kabayingkimaan areb kowe kwanaib. ¹⁰ Kumban ne kuu Yariman yaambéd arudkono kangdom kandaan kuu, yiib kuu nembed ke yedmaan keyaa ibmo awinaniib kowe, kimyen wanaibban. Karub kanembed yiib ben buyokbayok kameen kuu ye kuu aningkoman o aningkoyiibban, ye yaa kiwaan mimo angkeen, ye kuu dabab kandaneen kii. ¹¹ Angkodmia, nembed kad wanabime ande kamimokban kowe, Yuudan yi amob awinime andimaibdanbed nenbande durud yewed kawimo kamiib kii. Yi yaa ibmo kereni Yuudan yi amob awinem andaniin kuu Yesu at ming arimbed bobnoon kumbed anam andi yaambéd doberem andi ye weng yaa kongene weng arewa andaibban. ¹² Yiib yaa kerebkarab kerundiwendan kuu nembed meenaan kuu kadmomban yikareb kubuyowiib banabe wanabe ben kirarime ande meenundaan kii.

¹³ Angkodmia, yiib kuu Yuudan yi amob yaa yerengkimban obon kerime dowad baandoon. Kumban yiib obon keriwén andi ye iranmimbed id ye dowaken yaambéd dobaraib. Anam kuu, neman mimyob dowaken keenoon neman mimyob dowaken keenoon kamiib kumbed awandime. ¹⁴ Kedi, Yuudan yi amob korem kuu mim kembed korem darewoob arimbed dabunoon kuu kei, “Ebka ebmeren yaa mimyob dowaken kowimaab areb kuu, eb dia doriibdan yaa kwangkón kwane mimyob dowakenbed keende.” andoon. ¹⁵ Ma,

yiib kuu dingkan areb kere neman domonene neman ayenane kamiib kuu korondime. Korondaibban kuu yiibkareb yiibmeren monmaraniib kii.

Kingkin Karadmombed Ben Kinban Wonoko Dobirime

¹⁶ Nembed yedmaan kuu kei, Kingkin Karadmombed ben kinban wonoko dobirime. Kwananiib kumbed id ye dowaken kuu ma awine kande dobaraibban. ¹⁷ Amborom kuu id ye dowaken kuu yeka, Kingkin Karadmo ye dowaken kuu yeka. Id ye dowaken yoom Kingkin Karadmo yoom kuu bon keriwen. Kowe, yiib kuu yiib dowaken yaambed kamimokban. ¹⁸ Kumban yiib kuu Kingkin Karadmombed ben kinban wananeen kuu yiib kuu Yuudan yi amob ye dabderem yiri dobaraibban.

¹⁹ Id ye dowaken ye ambarakmi kuu nimakarub korem yikaad kuda, nenem ye inameniib yorokmomban koroomiib ye inameniib anon dowomkim yaa doberemoon areb ye inameniib ²⁰ dudi god yaningko kankooniyiib yowangkima bommirima ye inameniib arud wandembirimo dobiriyiib wengbiriyiib wungkandiyiib norin darewoob wandiyiib kirim ye inameniib manmo keru ye inameniib yeka yeka keru ye inameniib ²¹ koren kami ye inameniib ok arewa ane awarak bobnembiriyiib disko andenabiyiib kwamune ye inameniib kui. Anuk ongkande yedmaan areb ikakman aromkonomo dakmaan, kekamune karuwa nimaya kuu yumbon God ye oonimbon aom kuu kandaibban, kumban nub kuu kanduwen.

22 Kumban God ye Kingkin ye yob irimaan kuu, mimyob dowaken keendiyiib kubi ye inameniib yewenub dobiriyiib yodbiriban iwarimbed dobiriyiib awandiyiib amun amun kamiyiib korondiyiibban kwane awinembiriyiib 23 ingmiyiibban nangkemmo dobiriyiib yimeren kangkadmiyiib kui. Keye inamen keyaa amob maambed ma burudandindo. 24 Kane kane Yesu ye nimaya karuwa keriwendanbed id ye dowaken kuye meeni darewoowiib ambarakmi yaa kubi dowakeniib kuu at ming arimbed aye mangkemoon areb keriwen. 25 Nub kuu Kingkin Karadmo yaambed doruub kowe, ye dowaken yaambed awine doberem. 26 Kwane, nub kuu kerengkan keraub, nub kuu nubkanmo yena yaa deerewanabaub, nub kuu nubkanmo yena yaa wungkandaub.

6

Korem Yaa Amun Amun Kamendime

1 Angkodmia, wedmibka karub maa ambarakmeen keroka, yiib kane kane yiib anam andi kuu kwane kaine amnoonan kuu nangkemiibbed ye kuu ongmime. Kumban yiibka yiibmeren kangkadme kaadkerime. Kwanaibban kuu ye ambarakmimbed yiib yaa dedmonaneen. 2 Dabab kandibka, neman awanenoon neman awanenoon kamime. Kee kwamune kamaniib kumbed Yesu ye amob ye kerekmen yaambed dobaraniib. 3 Aningkoyiibbanmanbed “Ne kuu arimbed kwana ye karub kii.” ande kamaneen kuu yeka yemeran birananeen. 4 Ebka eb dohiri kuu komboon darobe kangkadme wedme. Amun

keroon kaned yeka yemeran kerengkanok. Kumban, karub maambed ambangkoon yaambed kankowe kumun ingkande kameeb kumbed kerengkanaab. ⁵ Kedi, karub korem kuu yeka ye deme kuu arumoon arumoon kamime, ogoodmo dobaraib.

⁶ Kane kane weng amun ye kedmengki kuu baone doriib kuu yi kedmengkandi korok yaa kuu yiribman amun korem numbirime.

⁷ God yaa kuu karub mim kanembed ma damangkanaanban, amborom kuu karub kuu komo ambangkaneen kuu kuye idmo wandaneen kowe, inamen maa kere yiybka yiybmeren bironaib. ⁸ Karub kane ye id dowaken yaambed ambarakmi kab kibingkaneen kuu kuye dowaken yaambed monmari ye id wandaneen. Kumban, karub kane ye kuu Kingkin Karadmo ye dowaken yaambed kab kibingkaneen kuu kuye Kingkin yaambed wadkeri aron korem ye id wandaneen.

⁹ Kwane, amun amun ambangki yaa kuu nub odkeneb wande korondaub, amborom kuu nub kuu yinmone korondaubban keranuub kuu aron anam kinoon mananuun arimbed wadkeri aron korem ye id wandanuub kowe. ¹⁰ Kwani kowe, aron denekmen angkimboroka nimakarub korem yaa kuu amun amun ambangkandem. Keyiib anam andiwendan yaa kwangkon amun amun dowaken miin ariyibbed ambangkandem, yi kuu nub oniya ambanga damana areb kowe.

Yeenbon Weng

¹¹ Kedi, neka ne dingkimbed kerek kee wongkaan kuu darewoob darewoob ongmaan kuu yiyb wedmime. ¹² Niindem aomban

bunangka ye dowadmo nub yaa kerengkandime ande kamiibdan yi kuu yiiib yaa kad wanabime ande dedmonbendiib kii. Yi kuyiib kuu Keresu ye at ming ye dowadbed yi yaa durud yewed kondaib andi dowad kumbedmo kekamune kamiib. ¹³ Yi kane kane kad wanabiwen kuu yi kane mim kuyaa kuu Yuudan yi amob yaa awinindo. Kuned yi dowaken kuu yiiib kad wanabibko bunangka deme dowad kerengkan kerandiwed. ¹⁴ Kumban, kerengkan weng ma kamain, nub Yariman Yesu Keresu ye at ming ye dowad kumbedmo yimin. Ye at ming kuyaambed okad yiri ye inamen korem kuu ne yaa at ming arimbed aye mangkemoon areb keroone, ne kangkon kuyaa at ming arimbed aye mangkemoon areb keraan. ¹⁵ Kad wanabi ye inamen o kad wanabindo ye inamen kuu ma meendobaibban yeman, kumban meendobi darewoob yeman kuu Godbed nimakarub yi wadkeri yeweb ongmi ye dowadbedmo. ¹⁶ Kane kane yiiib kuu inamen keyiib kee awine kande doriib kuu yewenub dobiriyiib mimyob keende kakman are nonondandiyiib kuu yiiib korem yaa bangkandok. Kukuu, God ye nimaya karuwa anam kui.

¹⁷ Yeenbon kebeni weng kuu kei. Karub mimombed ne yaa dabab ma kawaib, amborom kuu ne id yaa nenbandiwen ye kuburu ke dangoon kembed korokboon kuu Yesu kuu ne Yariman kowe.

¹⁸ Angkodmia, nub Yariman Yesu Keresu ye mimyob dowaken kabamoon kondoon kuu kwamune yiiib kingkin yaayiib ibmo awandok. Anam kwanok.

**Genesis, Psalms, and The New Testament in the
Yongkom Language (also called the Yonggom
language) of Papua New Guinea**

Copyright ©

Language: Yongkom

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 22 Nov 2019

b3f9b0a2-8cdb-5470-8e3c-8250231eee99